

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Балтського психоневрологічного будинку-інтернату

17.10.2023

м. Одеса, 2023 рік

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі - НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 17.10.2023 групою НПМ здійснено відвідування Балтського психоневрологічного будинку-інтернату.

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Шавлак Валентина Романівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Попова Марія Федорівна, Представник Уповноваженого в Одеській області;

Фісюков Сергій Сергійович, регіональний координатор взаємодії з громадськістю Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Кузьміна Яна Вікторівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Балтський психоневрологічний будинок-інтернат (далі – заклад, установа) знаходиться за адресою: 66101, Одеська область, місто Балта(пн), вулиця Володимирська, будинок 2.

Керівництво установи:

Цуркан Олександр Петрович, в. о. директора Балтського психоневрологічного будинку-інтернату.

Згідно зі статутом Балтського психоневрологічного будинку-інтернату, затвердженим розпорядженням Одеської обласної ради від 30.12.2022 № 890/2022-ОР, установа є стаціонарним інтернатним закладом для соціального захисту, що утворюється для тимчасового або постійного проживання/перебування осіб із стійкими інтелектуальними та/або психічними порушеннями, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги, соціальних послуг та комплексу реабілітаційних заходів і яким згідно з висновком лікарської комісії за участю лікаря-психіатра не протипоказане перебування в установі.

Станом на дату планового відвідування у закладі перебувало 187 підопічних, усі – чоловіки, з них 12 осіб – дієздатних, 175 – недієздатних.

Максимальна потужність закладу – 200 осіб.

Під час візиту члени моніторингової групи поспілкувалися з підопічними закладу. Мешканці закладу відзначили про нормальне ставлення до них з боку персоналу, достатній рівень догляду. Під час спілкування скарг на неналежне або принизливе поводження співробітників стосовно підопічних не надходило.

Підопічні проживають у трьох житлових корпусах, два з яких є двоповерховими, один – одноповерховий.

Територія закладу огорожена суцільним парканом. Станом на дату візиту проводяться ремонтні роботи на території.

Серед іншого на випадок відключення електроенергії заклад забезпечений генераторами, які здатні заживити житлові корпуси, харчоблок та інші приміщення.

Підопічні закладу відповідно до встановлених норм забезпечуються раціональним не менше ніж чотириразовим харчуванням, у тому числі дієтичним, з урахуванням віку та стану здоров'я у межах натуральних норм харчування (проміжки між прийманням їжі не повинні перевищувати чотирьох годин, останнє приймання їжі

здійснюється за дві години до сну). Наявне щоденне, перспективне меню, дієтичне меню.

В закладі станом на дату відвідування здійснюється заміна основних засобів – матраців, постільної білизни, рушників на нові.

Проте, у закладі спільно не проживають підопічні різної статі, що є порушенням статті 23 Конвенції про права осіб з інвалідністю, а саме не забезпечено «особисті взаємини на рівні з іншими».

Попереднє відвідування НПМ відбувалось 13.07.2021.

За результатами відвідування були надані наступні рекомендації:

Одеській обласній державній адміністрації:

забезпечити контроль за додержанням прав підопічних Балтського психоневрологічного будинку-інтернату; вжити заходів щодо облаштування інклюзивного простору відповідно до ДБН В.2.2-40:2018;

врегулювати питання дотримання норм площі на одну особу в житлових кімнатах відповідно до ДБН В.2.2 -18:2007;

опрацювати питання щодо виділення коштів для забезпечення закладу необхідним інвентарем відповідно до Мінімальних норм.

Балтському бюро правової допомоги:

налагодити взаємодію з Балтським психоневрологічним будинком-інтернатом з метою надання правової допомоги недієздатним підопічним для поновлення дієздатності, захисту інших прав.

Комунальній установі «Балтський психоневрологічний будинок-інтернат» Одеської обласної ради:

облаштувати стенди з інформацією про права людини у доступній для підопічних формі з номерами телефонів і адресами посадових осіб і гарячих ліній, на які підопічні можуть звертатися у разі порушення їхніх прав, зокрема контактами Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, центрами безоплатної правової допомоги;

забезпечити дотримання мінімальних площ на одне ліжко-місце відповідно до ДБН В.2.2-18:2007;

налагодити співпрацю з Балтським бюро правової допомоги.

З урахуванням наданих групою НПМ рекомендацій за результатами попереднього відвідування 13.07.2021 в закладі в кожному житловому корпусі розміщено інформаційні стенди з контактними телефонами та адресами Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Урядової гарячої лінії, Міністерства соціальної політики України, Департаменту соціальної і сімейної політики Одеської обласної військової адміністрації, регіонального центру з надання безоплатної правової допомоги. Інші рекомендації станом на дату відвідування не виконані.

Під час моніторингового візиту встановлено, що протягом останніх двох років підопічним закладу дієздатність поновлено не було.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя (стаття 27 Конституції України).

1. Згідно з вимогами наказу Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту» (далі – Вимоги), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.07.2018 за № 879/32331, у закладі наявні два приміщення загальною площею 120м², які рекомендовані до використання як найпростіші укриття.

Проте, моніторинговою групою встановлено, що окреме приміщення, яке має площу 70 м² та рекомендоване для використання як найпростіше укриття не відповідає

Вимогам, відсутня система водопостачання, каналізації, приміщення не захищається від підтоплення і затоплення ґрунтовими, поверхневими, технологічними та стічними водами.

Найпростіше укриття станом на дату відвідування не забезпечене виносними баками, що щільно закриваються, для нечистот (для неканалізованих будівель і споруд).

Найпростіше укриття забезпечене місцями для сидіння (лежання) - стільцями, ліжками, проте зазначені місця для сидіння/лежання зсунуті, матраци складені. У приміщенні здійснюється заготовка квашеної капусти та солінь, також воно використовується як складське приміщення для запасів харчових продуктів (овочів).

Шляхом огляду аптечки, наявної в укритті, виявлено, що з засобів медичної допомоги в наявності лише вата, бинт, джгут.

Згідно з пунктом 2 глави 1 розділу VII Вимог готовність фонду захисних споруд, зокрема, передбачає належний технічний стан гідроізоляції та захисних пристроїв захисної споруди (споруди подвійного призначення, найпростішого укриття); справність і постійну готовність до роботи спеціального обладнання, інженерних мереж та систем життєзабезпечення захисної споруди, наявність нормативних аварійних запасів паливно-мастильних матеріалів, а також майна, необхідного для життєзабезпечення населення, що підлягає укриттю; належний санітарний стан приміщень споруд фонду захисних споруд.

Приміщення потребує виконання будівельно-ремонтних робіт і технічного оснащення, формування аптечки (фото 1- 4).

Порушення права осіб на гідні умови тримання (стаття 25 Загальної декларації прав людини, стаття 28 Конституції України).

2. Організація питного режиму в закладі здійснюється неналежним чином, що не забезпечує вільного доступу підопічних до питної води. Зокрема, у кімнатах отримувачів соціальної послуги, в порушення розділу VI Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, визначених Наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 04.09.2015 р. за № 1068/27513 відсутні склянки та графіни для питної води.

Водночас встановлено, що в житлових корпусах в коридорах розташовані ємності з питною водою. Зі слів керівництва закладу, одноразовий посуд не використовується, підопічні використовують власні чашки/склянки.

Проте, враховуючи відсутність у кімнатах кнопки виклику персоналу, доступ до питної води особливо ускладнений у нічний час.

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування та житло (стаття 48 Конституції України)

3. У порушення Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених Міністерством соціальної політики України від 19.08.2015 № 857, в кімнатах недостатня кількість приліжкових тумб, стільців за кількістю місць, столів, шаф для зберігання речей.

Житлові корпуси та кімнати виглядають охайно, але частково потребують проведення ремонтних робіт (фото 9-11). У житлових корпусах наявний виражений специфічний запах.

4. Під час візиту з'ясовано, що у складському приміщенні харчоблоку зберігаються продукти харчування без маркування із зазначенням терміну придатності, частково без пакування, і виявлено тарганів, що не відповідає вимогам Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» (фото 5-8).

Порушення права осіб з інвалідністю та маломобільних осіб (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю).

5. Санітарно-гігієнічні кімнати закладу та інші приміщення облаштовані із порушенням пункту 11 «Державні будівельні норми. Інклюзивність будівель і споруд» (далі – ДБН).

Зокрема, в порушення пункту 11.5 ДБН у санітарно-гігієнічних приміщеннях відсутні змішувачі зі шлангом.

Так, всупереч п. 11.6. ДБН, відсутні поручні, штанги, поворотні або відкидні сидіння, гачки для одягу, милиць та іншого приладдя поруч унітазом. Розмір санітарної кімнати (вбиральні) не розрахований для користування ними осіб на колісних кріслах. Окрім того, відповідно до пункту 11.9 ДБН окремі санітарно-гігієнічні приміщення повинні бути обладнані тривожною сигналізацією. Привод сигналізації повинен передбачати можливість користування ним людиною, яка сидить на кріслі колісному (на унітазі або користується душем, яка впала та або лежить в будь-якому місці на підлозі). Разом з тим, у санітарно-гігієнічних приміщеннях закладу тривожна сигналізація відсутня. Зазначене вище свідчить про те, що приміщення закладу не пристосовані для забезпечення потреб осіб з інвалідністю.

Відповідно до пункту 6.1.8 ДБН, усі приміщення в закладі повинні бути доступними для маломобільних груп населення на рівні з іншими особами. При розміщенні приміщень по висоті будинку, крім сходів, необхідно передбачати пандуси, ліфти згідно з вимогами ДСТУ EN 81-70, піднімальні платформи, вертикальні підйомники згідно з вимогами ДСТУ ISO 9386-1, ДСТУ ISO 9386-2 або інші пристрої для переміщення.

Житлові корпуси є двоповерховими, однак всередині відсутні пандуси, ліфти згідно з вимогами ДСТУ EN 81-70, піднімальні платформи, вертикальні підйомники згідно з вимогами ДСТУ ISO 9386-1, ДСТУ ISO 9386-2 або інші пристрої для переміщення.

Сходи до житлових корпусів продубльовані пандусом.

На сходах у закладі відсутні контрастні стрічки, також у закладі відсутня інформація шрифтом Брайля (фото 12).

Порушення права на захист (стаття 59 Конституції України).

6. Відповідно до статті 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» переважна більшість утриманців місць несвободи з тих чи інших причин належить до переліку суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу, гарантовану державою, яка полягає у здійсненні заходів захисту, процесуального представництва, наданні допомоги у складанні процесуальних документів.

Проте, у закладі не налагоджена співпраця з місцевим центром з надання безоплатної вторинної правничої допомоги, що призводить до порушення права підопічних на професійну правничу допомогу.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України, стаття 25 Конвенції про права осіб з інвалідністю).

7. Згідно з Типовим положенням про психоневрологічний інтернат (далі – Типове положення), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 957, основним завданням інтернату є проведення комплексу реабілітаційних заходів відповідно до індивідуального плану реабілітації, що складається за формою, затвердженою Мінсоцполітики. Адміністрація інтернату з метою виконання індивідуальної програми реабілітації інвалідів складає індивідуальні плани реабілітації за формою, затвердженою Мінсоцполітики.

Індивідуальні плани реабілітації складаються реабілітаційною комісією, утвореною при інтернаті, із залученням підопічних, медичних працівників і фахівців з реабілітації з урахуванням можливостей інтернату. Перегляд реабілітаційних заходів, які передбачені індивідуальною програмою здійснюється не рідше ніж один раз на два роки.

Групою НПМ встановлено, що у підопічного Грубова І.Г. останній наявний індивідуальний план реабілітації інваліда датований 21.03.2021, станом на дату відвідування не переглянутий.

Інші порушення.

8. Групою НПМ здійснено перевірку документації у закладі і виявлено, що підопічний Ботнар В.В. був зареєстрований за адресою м. Одеса, вул. Старорізнична, 13, квартира 6. Станом на 05.05.2018 вказаний будинок знесений, АТ «ФК «Чорноморець» здійснює комплексну реконструкцію кварталів. За інформацією, наданою листом Приморської районної адміністрації Одеської міської ради від 05.05.2018 №01-11/752/1вих, забудовник зобов'язаний був надати громадянам, що підлягають відселенню, інше благоустроєне житлове приміщення або компенсувати власникам будівель і споруд збитки в повному обсязі. Інші відомості про надання Ботнару В.В. житла чи компенсацію збитків зазначеному підопічному відсутні.

Зазначене має ознаки порушення права на житло, яке є невіддільним природним правом людини, життя якої немислиме без житла і включає в себе володіння, користування та розпорядження житлом; створення механізмів і умов, за яких кожний громадянин мав би змогу побудувати житло, придбати його у власність або отримати у користування; використання та розпорядження приватним житлом на власний розсуд, з дотриманням закону; неможливість позбавлення житла, крім випадків, визначених законом.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Одеській обласній військовій адміністрації:

вжити невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав підопічних, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності Балтського психоневрологічного будинку-інтернату;

передбачити фінансування для приведення у відповідність до вимог Наказу Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 №579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту» приміщень, які використовуються, як найпростіші укріття;

забезпечити приведення приміщення закладу у відповідність до національних та міжнародних стандартів, а також облаштування безбар'єрного фізичного оточення в закладі відповідно до вимог ДБН. Інклюзивність будівель і споруд.

передбачити фінансування для здійснення ремонту та реконструкції приміщень Балтського психоневрологічного будинку-інтернату.

2. Балтському психоневрологічному будинку інтернату:

забезпечити дотримання вимог Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», здійснити санітарну обробку приміщень харчоблоку від тарганів;

розробити та дотримуватися безпекових заходів під час оголошення сигналу «повітряна тривога»;

забезпечити організацію взаємодії з центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги та доведення інформації до відома підопічних закладу;

здійснити облаштування житлових корпусів відповідно до норм ДБН В.2.2-40:2018 «Державні будівельні норми. Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення».

Додаток: Фотознімки отримані за результатами відвідування Балського психоневрологічного будинку-інтернату.

Керівник групи НПМ
головний спеціаліст
Відділу сприяння роботі регіональних
представництв Секретаріату
Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини

Валентина ШАВЛАК

Додаток
про результати відвідування місця несвободи
для виконання функцій національного превентивного механізму

Фото № 1

Фото № 2

Φοτο Νο 3

Φοτο Νο 4

Фото № 5

Фото № 6

Фото № 7

Фото № 8

Фото № 9

Фото № 10

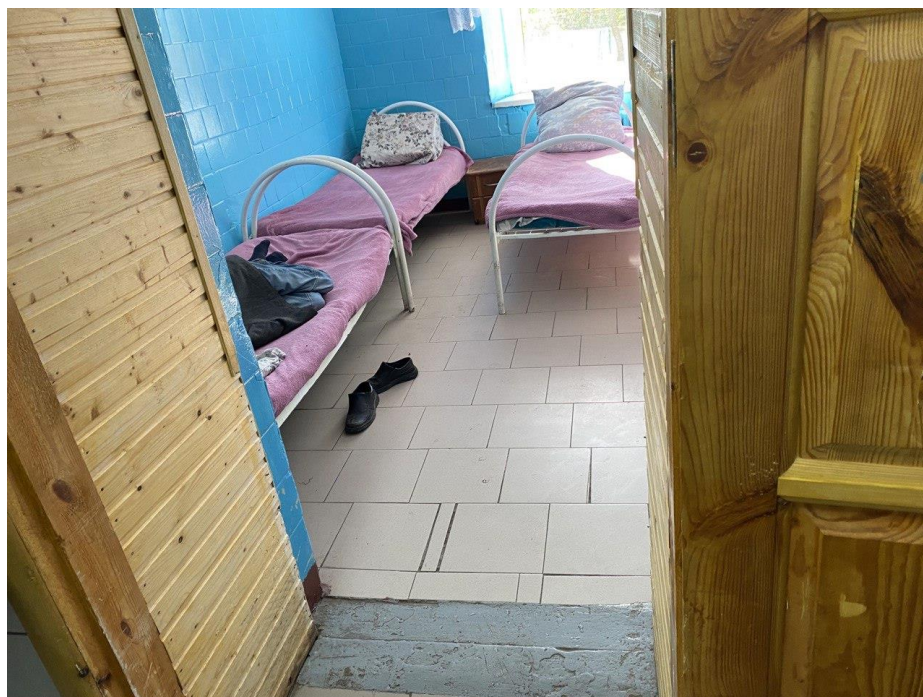

Фото № 11

Фото № 12

